

Research Paper

Describing the Role of Sports in Empowering Military-Political Security**M. Shariati Feizabadi¹**

1. Assistant Professor in Physical Education, Department of Humanities, Technical and Vocational University, Tehran, Iran

Received: 2022/01/23**Accepted: 2022/07/05**

Abstract

The events of Imam Reza stadium in Mashhad, after Iran's promotion to the 2022 World Cup in Qatar and the subsequent cancellation of the friendly football match between Iran and Canada in June 1401, once again invited political-military decision-makers to intervene in sports. The purpose of this study was to explain the position of sports in empowering political and military security. The present study was a qualitative (using content analysis), applied (in terms of purpose) study. The statistical population equal to the statistical sample included 13 experts in the field of political science and sports sciences.). The purposive sampling method (via snowball technique) continued until the interview (using Delphi technique) with 13 individuals reached theoretical saturation. The findings of the present study showed 24 concepts related to sports in providing military-political security in eight categories: conflict resolution (4.56), regulation (4.30), development of political economy (4.24), personal characteristics (4.21), national cohesion and unity (4.18), peace building (3.98), empowering values (3.96) and public peace (3.94). According to findings, sport has a function beyond the issues of entertainment and recreation in modern society today. It seems that paying attention to the emerging phenomenon of sports can alleviate many of the existential and challenging threats to the national security of the Islamic Republic.

Keywords: National Security, Challenge, Geopolitics, Functioning

---

---

1. Email: mshariati@tvu.ac.ir

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International Public Licen

Extended Abstract

Background and Purpose

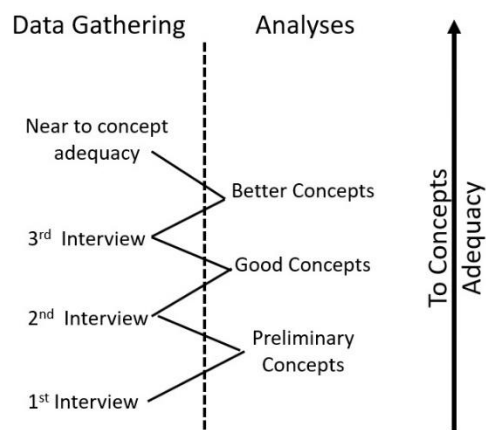
The government is the main core of politics and political affairs, which seeks to implement sovereignty over the society; the government has the necessary facilities for this issue, and it continuously criminalizes and exercises material and spiritual authority according to its own interests. Therefore, here it is meant the policies of public planning, which the governments are the most important custodians of, and it is like this that sport is also taken into the attention of the governments because of the effects it has on the public sphere, so that through it they can control the public sphere. Sports has sometimes consciously or unconsciously accepted the leadership of official politics and ideology, and sometimes it has become a tool and an arena for expressing opposition. Today's sport is no longer just a physical activity, but depending on the atmosphere of its formation, it has political, cultural, economic, etc. dimensions. The emergence of new sports security challenges in the last decade, such as the refugees of athletes, non-confrontation with the representatives of the Zionist regime, the presence of women in stadiums, etc., have caused, on the one hand, the pressure of international sports institutions on the Islamic Republic of Iran and specifically on the federations, the National Olympic Committee and the Ministry of Sports and Youth, and on the other hand, the conflicts of governance with some of these issues have caused sports to appear as a double-edged sword to ensure the security of the Islamic Republic of Iran; Stable security in Iran is more important due to special national and regional conditions (Mohammadnejad et al., 2021). The events of Imam Reza Mashhad Stadium after the promotion of the Iranian national team to the 2022 Qatar World Cup, which exchanged national vitality with the security challenge of the presence of women in football stadiums, and then the one-sided cancellation of the friendly football match between Iran and Canada in June 1401 once again raised the question that what are the functions of sports in providing political and military security of the Islamic Republic? And how can sports be used as a lever to strengthen this aspect of security?

Materials and Methods

The present study was applied in terms of purpose and qualitative in terms of data collection (paradigm of interpretation). In interpretivism, folk knowledge is not dismissed as non-scientific, but is a useful tool for explaining the events of daily life and understanding the rich meanings that people give to their daily lives. In other words, those meanings that people use in their daily interactions are hidden in their common knowledge, and understanding their world is not possible except through the understanding of common knowledge. The research sample was selected in a purposeful way (via snowball technique). In this sampling strategy, the goal is to extract themes and

core categories that include an ideal set of diversity. One of the reasons for using this method is so that no one can claim that the researcher did not consider certain types of cases (Rafiei et al., 2020). To estimate the sample size, the sampling process continued until the theoretical saturation was reached. This means that by zigzag selection of the interviewees and then their immediate implementation and analysis, this process is repeated so much that no new findings are added to the previous classes. Therefore, the present study reached theoretical saturation after 13 interviews, and the same number was used as a study sample.

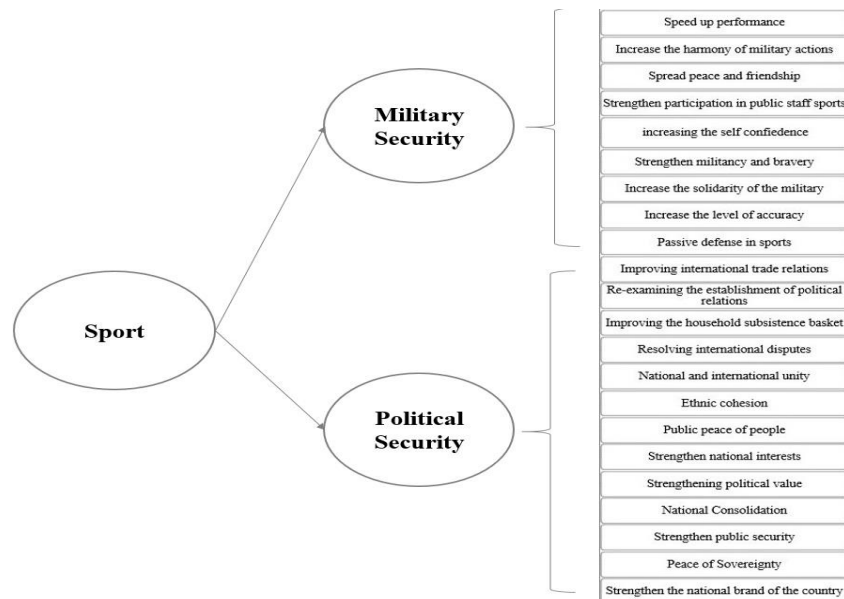
Figure 1. The process of zigzag movement to reach adequacy in qualitative sampling

Findings

According to the methodology, in the first round of Delphi method, among the 26 concepts, 1 concept was identified as a very insignificant indicator (increasing the participation of people in political events), 1 debatable concept (strengthening political identity) and 24 important and very important concepts. In addition, due to the semi-open nature of the questionnaire, experts confirmed the quality of the questionnaire, which is a sign of validity. In the second round of Delphi, all the results of the first round along with the questionnaire were provided to the experts. According to the experts' opinion, in the second round, 2 indicators were recognized as less important indicators and the remaining indicators were recognized as important and very important factors of sports in strengthening political and military security.

The following figure also represents the experimental model of the concepts and functions of sports on the strengthening of political and military security, which was drawn and presented using the findings of the present study:

Figure 2- Effective Concepts of Sport on Strengthening Military-Political Security (References: Experts)

Conclusion

According to the study's findings, it seems that the development of literature around the function of the concept of sports in the development of political and military security can solve some of the challenges that have arisen, such as the incidents at the Imam Reza Stadium in Mashhad after ascending the 2022 World Cup. Policy men used sports as a concept that helps in creating a safe image of Iran in the international arena. The present study, by studying the field of national security and sports and using the Copenhagen school, tried to explain the position of sports in two political-military dimensions. The experience of other countries, along with the place of sports in the general stimulation and mobilization of the public, especially the people of Iran, in some special sports such as football, wrestling and volleyball, has led to Iranian athletes playing a strong role as security ambassadors in reducing political and military tensions in Iran today. Therefore, according to the present study's findings, it is suggested:

- 1) Writing literature about the presence of Iranian women in sports stadiums in order to convince a large part of the society and finally to convince the decision-makers of the necessity of the presence of families in a safe sports environment.
- 2) Trying to use sports organizations and models such as famous football, volleyball and wrestling figures as ambassadors to strengthen political-military security.

3) Using sports and sports events to strengthen the physical and mental strength of the soldiers, especially the rejection of holding national and regional events with the participation of the soldiers of neighboring countries.

4) Trying for sports "understanding" instead of military-political "confrontation", especially with Western countries and the United States at the head of them; Sports is a low-cost and useful tool in diminishing hostilities and strengthening interactions and finally diminishing the economic sanctions of this country against Iran.

Keywords: National Security, Challenge, Geopolitics, Functioning

References

1. Rafiei, S., Salehinia, M., Motalebi, G. (2020). Applying Thematic Analysis to Identify the Experienced Meaning during Routine Movement through Built Environments. *Journal of Iranian Architecture & Urbanism (JIAU)*, 10(2), 85-98. (In Persian).24.
2. Mohammadnejad, A., Hoseini, E., Mohammadi, N., moradi, G. (2022). Designing a sustainable security model in major Iranian sporting events. *Sport Management Studies*, 13(70), -. doi: 10.22089/smrj.2021.10119.3322, (In Persian).

تبیین جایگاه ورزش در تقویت امنیت نظامی-سیاسی

مهدی شریعتی فیض آبادی

۱. استادیار تربیت بدنی، گروه علوم انسانی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۰۳

چکیده

حوادث ورزشگاه امام رضا (ع) مشهد پس از صعود ایران به جام جهانی ۲۰۲۲ قطر و به دنبال آن لغو بازی دوستانه فوتبال ایران و کانادا در خردادماه ۱۴۰۱، بار دیگر تصمیم‌گیران سیاسی-نظامی را به مداخله در امور ورزشی دعوت کرد؛ بر این اساس، هدف پژوهش حاضر، تبیین جایگاه ورزش در تقویت امنیت سیاسی-نظامی بود. پژوهش به لحاظ هدف، کاربردی و از حیث نحوه گردآوری داده‌ها کیفی بود که به صورت تحلیل محتوا صورت گرفت. جامعه آماری با نمونه آماری برابر بود که شامل ۱۳ متخصص حوزه علوم سیاسی و علوم ورزشی صاحب اثر (کتاب، مقاله، یادداشت، و غیره) بود. نمونه‌گیری به صورت هدفمند (گلوله‌برفی) ادامه یافت و تا پس از مصاحبه با استفاده از تکنیک دلفی با ۱۳ نفر به اشباع نظری رسید. یافته‌های پژوهش نشان داد، ۲۴ مفهوم مرتبط با ورزش در تأمین امنیت سیاسی-نظامی در هشت مقوله رفع تعارض (۴/۵۶)، نظم‌بخشی (۴/۳۰)، توسعه اقتصاد سیاسی (۴/۲۴)، ویژگی‌های فردی (۴/۲۱)، انسجام و وحدت ملی (۴/۱۸) صلح‌سازی (۳/۹۸)، تقویت ارزش‌ها (۳/۹۶) و آرامش عمومی (۳/۹۴) دسته‌بندی شدند. با توجه به یافته‌های پژوهش، ورزش کارکردی و رای مسائل سرگرم‌کننده و تفریحی در جامعه مدرن امروز دارد. به نظر می‌رسد، توجه به پدیده نوظهور ورزش می‌تواند بسیاری از تهدیدهای وجودی و چالش‌برانگیز امنیت ملی جمهوری اسلامی را کم‌رنگ کند.

واژگان کلیدی: امنیت ملی، چالش، ژئوپلیتیک، کارکرد.

1. Email: mshariati@tvu.ac.ir

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International Public License

مقدمه

به طور کلی، انسان‌ها در پی برآوردن نیازهای زیستی با یکدیگر وارد مناسبات گوناگون می‌شوند و جامعه را تشکیل می‌دهند؛ بنابراین مهم‌ترین نیاز هر جامعه، خواه یک طایفه یا قوم کوچک و خواه یک کشور را باید تأمین امنیت آن جامعه و افراد دانست (چو، ۲۰۲۱، ۱۲۴). امنیت را می‌توان مهم‌ترین عامل شکل‌گیری اجتماعات انسانی دانست؛ چراکه انسان‌ها برای برآوردن نیاز طبیعی خویش و امنیت مادی و روانی گرد هم جمع شده‌اند و زندگی مدنی را تشکیل داده‌اند (صیدی، ۲۰۲۱، ۱۶۹). امنیت از مقوله‌های اساسی است که نیاز به آن در تمام ابعاد زندگی بشری به‌طور ملموس و مؤثر احساس می‌شود و از دیرباز تاکنون چالش‌ها در راستای ایجاد آن، در حیات انسانی منشأ تحولات و دگرگونی‌های فراوانی شده است. بشر از آغاز ورود به صحنه هستی با معمای امنیت روبه‌رو شد؛ زیرا عوامل محیطی مهم‌ترین خطر برای حیاتی‌ترین ارزش بشری یعنی زندگی به شمار می‌آمده است؛ خطراتی که بسیاری از آن‌ها از سوی نیروهای طبیعی بود؛ بر این اساس می‌توان گفت، جست‌وجوی امنیت پیوند ناگسستنی با جوهر هستی انسان دارد و صیانت نفس از اساسی‌ترین امیال انسانی است. امنیت از مهم‌ترین نیازها و انگیزه‌های انسان به شمار می‌رود؛ به گونه‌ای که دستیابی به بسیاری از نیازهای دیگر در گرو تأمین امنیت است. امنیت اولین عاملی است که موجب می‌شود انسان‌ها کنار هم جمع شوند، از نیروی هم کمک بگیرند، در مسئولیت‌های اجتماعی مشارکت جویند تا آسوده‌تر و مطمئن‌تر زندگی کنند. توسعه و پیشرفت جامعه و برخورداری از فرصت‌ها و ظرفیت‌های لازم اجتماعی و فرهنگی همواره نیازمند بهره‌مندی از امنیت است (خواجهوند و همکاران، ۲۰۱۷، ۱۷۰). تقویت امنیت در فضای امروزی یکی از نیازهای ضروری است که ابعاد متنوع و متعددی را شامل می‌شود (قنبری و حکاک زاده، ۲۰۲۰، ۱۵۲).

دو پارادایم مختلف درباره مفهوم امنیت در جهان امروز مطرح شده است: پارادایم واقع‌گرایی دیدگاهی سنت‌گرایانه ارائه کرده و مطالعات راهبردی دولت‌محور و نظامی‌گرایانه را اعمال می‌کند. براساس این دیدگاه، با وجود وقوع انقلاب‌های مذهبی و قومی، تروریسم و جرایم سازمان‌یافته و گرم‌شدن زمین، دیگر به توسعه دامنه مفهوم امنیت نیاز نیست؛ پارادایم لیبرال در نقطه مقابل پارادایم واقع‌گرایی قرار دارد. در این پارادایم بر کثرت بازیگران بین‌المللی، اهمیت عوامل سیاسی داخلی در تعیین رفتار بین‌المللی دولت‌ها و جایگاه نهادهای بین‌المللی در تعیین قواعد رفتار بازیگران دولتی تأکید می‌شود (پالیزبان، ۲۰۱۵، ۶۳۶). از منظر این پارادایم، واژه «امنیت» در کاربرد عام به معنای رهایی از مخاطرات

1. Chu

مختلف است؛ شرایطی که در آن فرد در معرض خطر نیست یا از خطر محافظت شود؛ ایمنی، رهایی از غم و غصه و تشویش و اضطراب، نبود خطر و احساس ایمنی و در دوری از آن. در این چارچوب، امنیت دربردارنده احساس اطمینان از دو بعد ذهنی (امنیت فکری، رهایی از ترس، آزادی بیان، امنیت شغلی، امید به زندگی و...) و عینی (غذا، بهداشت، محیط زیست، کاهش فساد، مقابله با قاچاق انسان، کالا و...) است. امنیت به معنای آرامش، آسودگی و ایمنی است (صیدی، ۲۰۲۱، ۱۷۰).

در فرهنگ سیاسی مهم‌ترین عنصری که برای امنیت منظور می‌کنند، فقدان تهدید است؛ البته چون فقدان و تهدید به‌طور مطلق و تمام دست‌نیافتنی است، به حداقل رساندن تهدید را در مفهوم امنیت کافی دانسته‌اند (خواجوند و همکاران، ۲۰۱۷، ۱۷۰). از جمله ویژگی‌های بارز امنیت ملی در جهان معاصر، تحول ابعاد و ماهیت آن است که با سرعت زیاد و چشمگیری در حال وقوع است (پالیزبان، ۲۰۱۵، ۶۳۹). در میان نظریه‌ها و مکاتب مختلف عصر حاضر، مکتب کپنهاگ و ابعاد پنج‌گانه امنیت زیست‌محیطی، امنیت فرهنگی-اجتماعی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی و امنیت نظامی یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین مکاتب تأمین امنیت از حیث نبود تهدید وجودی است (شریعتی و دستگردی، ۲۰۱۹، ۶۸). امنیت سیاسی و امنیت نظامی به‌عنوان دو بعد پرنرنگ این نظریه، نقش بسزایی در تأمین امنیت ذهنی و عینی مردم یک دولت دارند. امنیت نظام سیاسی همواره یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای سایر ابعاد امنیت (امنیت فردی، عمومی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی و...) است؛ از این‌رو از مفصل‌ترین و قدیمی‌ترین مباحث امنیت‌پژوهی محسوب می‌شود (خواجوند و همکاران، ۲۰۱۷، ۱۷۳). جوامع مدنی نیز برای دوام و استمرار خویش ناگزیر از گونه «حکومت» و «نظام سیاسی» هستند؛ از این‌رو تداوم زندگی اجتماعی انسان و به‌طبع حیات طبیعی و فیزیولوژیک او متأثر و به‌نوعی وابسته به وجود و ثبات در نظام سیاسی حاکم بر آن جامعه است؛ بر این اساس، بسیاری از مطالعات در حوزه امنیت به مقوله امنیت سیاسی معطوف شده است (صیدی، ۲۰۲۱، ۱۷۰). در حوزه امنیت سیاسی شاید برجسته‌ترین ابعاد امنیت سیاسی، بحث حاکمیت و نهادهای برآمده از آن باشد (نصری، ۲۰۱۲، ۱۰۶). همواره تهدید سیاسی متوجه ثبات سازمانی دولت است. هدف از تهدید ممکن است از فشار بر حکومت در مورد سیاست خاصی گرفته تا واژگونی حکومت، جدایی‌طلبی و برهم‌زدن بافت سیاسی دولت برای تضعیف آن پیش از تهاجم نظامی، متفاوت باشد. صرف‌نظر از ابعاد بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی، سرگرمی و تفریحی ورزش و مسابقات ورزشی دارای نتایج سیاسی است که بر روابط دولت‌ها و گروه-های سیاسی اجتماعی تأثیر می‌گذارد و با مفاهیمی چون قدرت ملی، رقابت، همگرایی، واگرایی، ستیز و منازعه، ناسیونالیسم و ملی‌گرایی، اتحاد و وحدت ملی و نظایر آن پیوند می‌خورد و بر نگرش و رفتار

دولت‌ها و ملت‌ها درباره یکدیگر تأثیر می‌گذارد (اسکو و شجاعی، ۲۰۱۵). جکسون^۱ و همکاران (۱۹۹۸) نگرش دولت‌ها به ورزش را از حمایت فعالانه تا نادیده‌گرفتن آن‌ها در نوسان می‌دانند. از دید جلالی فراهانی و همکاران (۲۰۱۳)، دولت‌ها به‌صورت کلی به شش دلیل وارد ورزش می‌شوند: تشویق جوانان به مشارکت در فعالیت‌های ارزشمند اجتماعی، ارتقای سلامت جامعه، بهبود وضعیت آموزش، رشد شخصی و گسترش مشارکت عمومی، گسترش و تعمیم آداب اجتماعی و فرهنگی در عرصه عمومی، کسب اعتبار ملی و بین‌المللی و ایجاد تعامل بین مردم و دولت.

مطابق با آنچه در منشور المپیک به‌عنوان جامع‌ترین سند ورزش دنیا آمده است، ورزش، اهرمی در راستای توسعه مفاهیم اخلاقی و تقویت معنویت افراد است. برخلاف خاصیت ذاتی ورزش به‌عنوان ابزار صلح، دوستی و ترویج مفاهیم انسان‌دوستانه در جهان، این عرصه گاهی ابزاری برای اعلام برائت و نبود رضایت از وضع موجود در دنیای سیاست است (شریعتی، ۲۰۱۵). بسیاری از کشورها با شعار «ما بازی نمی‌کنیم» (سجادی و همکاران، ۲۰۱۵، ص. ۵۵) از دیرباز تلاش کرده‌اند تا اعتراض خود را به جهانیان نشان دهند؛ به‌عنوان نمونه، المپیک‌های تابستانی ۱۹۸۰ مسکو و ۱۹۸۴ لس‌آنجلس فضایی مناسب برای ارائه تعارضات و مخالفت‌های دو قدرت جنگ سرد در عرصه ورزش بودند (شریعتی، ۲۰۱۵). المپیک ۱۹۸۰ اولین المپیکی بود که ایران می‌توانست بعد از انقلاب در آن شرکت کند؛ با این حال تجاوز شوروی به خاک افغانستان باعث شد که بسیاری از کشورهای بلوک غرب و اسلامی در محکومیت این اقدام شوروی، المپیک مسکو را تحریم کنند که یکی از این کشورها ایران بود؛ به‌نحوی که تنها ۸۱ کشور در آن دوره بازی‌ها شرکت کردند و چهار سال بعد شوروی و ۱۴ کشور بلوک شرق المپیک لس‌آنجلس را تحریم کردند تا به این طریق تحریم المپیک مسکو را تلافی کرده باشند. المپیک ۱۹۸۴ لس‌آنجلس نیز به‌دلیل مداخلات آمریکا در امور ایران و به‌نشانه استکبارستیزی توسط ایرانی‌ها تحریم شد. ایران در هر دو دوره در زمره کشورهای تحریم‌کننده قرار گرفت و این تحریم‌ها باعث شد که بین هشتمین حضور ایران در المپیک و نهمین حضورش وقفه دوازده‌ساله به وجود آید، به‌عنوان نمونه‌ای دیگر می‌توان به حضور رژیم صهیونیستی در مسابقات یوفا و حمایت پلاتینی از آن با شعار «فوتبال علیه نژادپرستی در اروپا» اشاره کرد؛ درحالی که فلسطینی‌ها با مشکلات مختلفی از جمله دستمزد کم، بیکاری، شرایط نامناسب زندگی، خدمات بهداشتی ضعیف، آموزش نامناسب و سیستم حمل‌ونقل و تردد نامناسب روبرو بودند که این موضوع یکی از ابعاد تاریک حضور سیاست در ورزش است (شریعتی و دستگردی، ۲۰۱۹).

1. Jackson

امروزه ورزش به پدیده‌ای جهانی تبدیل شده است و ورزشکاران صرفاً به یک تیم یا کشور متعلق نیستند. مسائل مربوط به ورزش و فرایندهای جهانی با سیاست در ارتباط است. گاهی پذیرش ورزش یک کشور توسط دیگر کشورها یا برخی سازمان‌ها نشانه آشکاری بر استقلال سیاسی آن کشور یا آن رژیم سیاسی تلقی شود و می‌تواند به صورت مقدمه‌ای بر پذیرش سیاسی و حقوق آن کشور به صورت رسمی باشد؛ مانند آنچه در سال ۱۹۷۱ در قالب دیپلماسی پینگ‌پنگ روی داد و موجب آغاز روابط دیپلماتیک سیاسی میان دو کشور چین و ایالات متحده شد. در نمونه‌ای دیگر، در المپیک ۱۹۷۶ مونترال به دلیل فشارهایی که جمهوری خلق چین اعمال کرد، کانادا به تیم اعزامی از جمهوری خلق چین اعلام کرد که این تیم نمی‌تواند با نام «جمهوری چین» در المپیک تابستانی مونترال حضور یابد؛ باین حال توافق شد که تایوان از پرچم جمهوری چین و سرود ملی جمهوری چین استفاده کند. تایوان مخالفت کرد و تا سال ۱۹۸۴ در این بازی‌ها حضور نیافت تا اینکه بار دیگر با نام «چین تایپه» و با پرچم خود بازگشت. به‌عنوان نمونه‌ای دیگر، تشکیل تیم فوتبال الجزایر در بحبوحه جنگ استقلال این کشور با فرانسه و فراخوانی بازیکنان حرفه‌ای فوتبال الجزایر که در تیم ملی فرانسه بازی می‌کردند توسط جبهه ملی آزادی‌بخش الجزایر، خود مقدمه‌ای بر استقلال این کشور در سال ۱۹۶۲ بود (دوستی، ۲۰۱۱). بسیاری از کشورها با پیام ساده «ما بازی نمی‌کنیم» اعتراض خود را به وضعیت سیاسی اعلام می‌کنند؛ مانند اتفاقی که برای ایران پیش از انقلاب در المپیک ۱۹۸۰ مسکو افتاد و به دلیل اتحاد ایران با محور ایالات متحده و به بهانه تجاوز شوروی به خاک افغانستان، این بازی‌ها را تحریم کرد. پس از انقلاب نیز ایران بازی‌های المپیک ۱۹۸۴ لس‌آنجلس را در راستای تحقق اهداف خود مبنی بر دکترین «نه شرقی نه غربی» تحریم کرد تا به این ترتیب تنها کشور تاریخ باشد که هر دو دوره بازی‌های المپیک ۱۹۸۰ و ۱۹۸۴ را تحریم می‌کند (خبیری و شریعتی، ۲۰۱۵، ۷۷). جنگ سرد خاورمیانه را می‌توان در تقابل ورزش عربستان و قطر به‌وضوح دید. عربستان سعودی تلاش کرده است تا اقدامات و جرایم سیاسی خود را با اهرم «ورزش شویی»^۱ و در قالب پروژه «چشم‌انداز ۲۰۳۰»^۲ و شهرهای جدید نئون و کادیا^۳ توجیه کند. عربستان در مقایسه با قطر از ورزش به‌منظور تسلط بر منطقه استفاده می‌کند؛ حال آنکه قطر به‌دنبال مطرح کردن خود در عرصه‌های جهانی و منطقه است. عربستان با راه‌اندازی گروه هکری بی.ا.ت. کیو^۴ تلاش کرده است تا تأسیسات شبکه قطری بین‌اسپرت^۵

1. Sport Washing
2. Saudi 2030 Vision
3. Neon & Qaddiya
4. BeOutQ
5. BeinSport

به‌عنوان متولی اصلی پخش تلویزیونی در خاورمیانه را از بین ببرد که این موضوع موجب تقویت سردی روابط این دو کشور عرب زبان شورای خلیج فارس شده است. ژو (۲۰۱۸) بمب‌گذاری در مسابقات دوی ماراتن نیویورک در آوریل ۲۰۱۳ را که به کشته‌شدن سه نفر و زخمی‌شدن صدها تماشاگر این مسابقه در نزدیک خط پایان منجر شد، محصول انتقام دو تروریست از جنگ آمریکا در افغانستان گزارش کرده است و معتقد است، فضای ورزشی به‌واسطه انعکاس رسانه‌ای مطلوب، محیطی مناسب برای دستیابی به اهداف تروریستی است. نمونه دیگر این موضوع، حضور ناتو به‌عنوان میهمانی ناخوانده در بازی‌های المپیک ۲۰۰۴ آتن بود که سبب شد برای اولین بار پس از المپیک ۱۹۸۴ یک کشور به‌واسطه تأمین هزینه‌های امنیتی نتواند درآمدهای این مسابقات کسب کند. این مسابقات تنها دوره‌ای از بازی‌های المپیک بود که سازمان امنیتی نظامی ناتو در آن مداخله کرد (خبیری و شریعتی، ۲۰۱۵). هایتی و همکاران (۲۰۲۱) با مطرح‌کردن برنامه «بتل بلک» در سال ۲۰۰۹، به‌دنبال ارائه راهکاری برای بازگرداندن سربازان مجروح بریتانیایی به سبک زندگی عادی پس از پشت سر گذاشتن شرایط سخت جنگی بودند. آن‌ها معتقد بودند، ورزش اهرمی سازنده برای بازیابی قوای جسمانی و روحی است. فرنس و وارموس (۲۰۲۰) حادثه ۱۱ سپتامبر نیویورک و بمب‌گذاری ۷ جولای ۲۰۰۵ در لندن را از جمله عوامل برهم‌زننده امنیت ملی این دو شهر می‌دانند. از دید آن‌ها، برگزاری رویدادهای ورزشی بزرگ مانند المپیک ۲۰۱۲ لندن به بازیابی اعتبار شهر/کشور میزبان کمک می‌کند.

از سوی دیگر، امنیت نظامی را اساسی‌ترین نوع امنیت در جهان کنونی می‌دانند؛ چراکه زمانی انسان می‌تواند سایر ابعاد امنیت را تأمین کند که جان، مال، و عرض او از خطرات دشمن برون‌مرزی یا درون‌مرزی مصون باشد (حاج‌زاده و همکاران، ۲۰۱۶، ۱۲۷). به عقیده بوزان، تهدیدات نظامی هنوز هم در تفکر امنیتی دارای برتری نظری هستند و تا زمانی که سیاست بین‌المللی با ساختار آنارشی همراه است، اهمیت حیاتی آن‌ها تداوم خواهد داشت، اما در عمل و به‌خصوص برای کشورهای بسیار توسعه‌یافته نظام موجود، میزان اهمیت آن‌ها در مقابله با تهدید سایر جنبه‌ها در حال کاهش است (مینگ، ۲۰۰۳، ۳). بسیاری ورزش را به‌عنوان مقوله‌ای صلح‌ساز می‌دانند که می‌تواند موجب ترویج دوستی، احترام و محبت در عرصه بین‌الملل شود (ناظمی و شریعتی، ۲۰۱۷، ۱۶۴)؛ از سوی دیگر و مانند آنچه در خلال دوران جنگ سرد اتفاق افتاد، ورزش به‌عنوان اهرمی در دست کشورها به‌منظور نمایش برتری و تمایز مطرح است؛ به‌عنوان مثال، پیروزی تیم ملی هاکی روی یخ ایالات‌متحده بر شوروی سابق در ۱۹۸۰ و پایان سلطه این کشور، آنچنان برای آمریکایی‌ها در آن زمان اهمیت داشت که سرمربی این تیم نشان ملی را از رئیس‌جمهور وقت آمریکایی‌ها دریافت کرد (شریعتی، ۲۰۱۵، ۱۴). «جنگ فوتبال» نمونه دیگری است که از تقابل میان فوتبالیست‌های دو کشور السالوادور و

هندوراس برآمده است که بیانگر جنگ میان این دو کشور پس از مسابقه میان تیم‌های فوتبال آن‌ها در مقدماتی جام جهانی ۱۹۷۰ است. «خون در آب» نمونه دیگری است که به تقابل ورزشکاران شوروی و مجارستان در رشته واترپلو در المپیک ۱۹۵۶ ملبورن گفته می‌شود که به دنبال این اتفاق دشمنی‌های میان مردم دو کشور افزایش یافت. در عصر جدید، قرار گرفتن چینی‌ها در صدر رتبه‌بندی کشورهای حاضر در بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ بالاتر از کشورهای آمریکا، روسیه و بریتانیا، خود دلیل دیگری بر حس غرور نمایندگان این کشور در اجلاس اکسپو ۲۰۱۰ بود. ورزش تاحدی در عرصه تقابل کشورها مهم تلقی شده است؛ به طوری که گریکس و لی^۱ (۲۰۱۳، ۱) المپیک را «جاننشینی برای جنگ»^۲ می‌دانند؛ جنگی که در آن منطق حکمرانی می‌کند؛ منطقی که اگر یک طرف در آن برنده باشد، به طور قطع طرف دیگر بازنده خواهد بود. المپیک به عنوان بزرگ‌ترین و پربیننده‌ترین رویداد جهانی نقش مهمی در ایجاد و توسعه تعاملات جهان امروز بر عهده دارد. یک هفته پس از حادثه سپتامبر سیاه (کشته شدن ورزشکاران اسرائیلی توسط گروهک فلسطینی)، در جریان بازی‌های المپیک ۱۹۷۲ مونیخ، سخنگوی این گروهک در متنی چنین نوشت (خبیری و شریعی، ۲۰۱۵، ۶۶): «یک بمب در کاخ سفید، یک مین در واتیکان، مرگ مائو تسه تانگ^۳، زلزله در پاریس و... هیچ‌کدام نمی‌توانست به اندازه آنچه در المپیک مونیخ اتفاق افتاد، مردم جهان را بیدار کند». از دیدگاه پروپاگاندایی این حادثه ۱۰۰ درصد موفق بود و این موضوع به مثابه حکاکای نام فلسطین بر بلندای کوهی بود که از هر چهار گوشه جهان بتوان آن را دید. عراق به عنوان نمونه‌ای دیگر، کشوری که شدیدترین اختلافات قومی و مذهبی را طی دهه‌های اول و دوم قرن جدید تجربه کرده است، از ورزش به عنوان اهرمی در راستای کاهش اثرات تخریبی جنگ استفاده کرده است. این کشور با کسب مقام چهارم فوتبال المپیک ۲۰۰۴ آتن، حضور در جام کنفدراسیون‌ها در سال ۲۰۰۹ و قهرمانی جام ملت‌های آسیا در سال ۲۰۰۷ توانست بسیاری از اثرات زیستی و روانی جنگ را بر مردم خود کاهش دهد (هلمت و همکاران، ۲۰۱۵، ۱). در بعد نظامی، ورزش نقش بسزایی در تقویت قوای جسمانی نظامیان داشته است. این نکته در آغاز بازی‌های المپیک نوین در ۱۸۹۶ نیز به عنوان یکی از اهداف بازی‌های المپیک تابستانی نوین از سوی بنیان‌گذار این بازی‌ها، پیردوکوبرتن، مطرح بوده است. تاکنون پژوهش‌های اندکی در حوزه ورزش و امنیت سیاسی نظامی انجام شده‌اند و بیشتر این پژوهش‌ها به ورزش به عنوان ابزاری برای تقویت پرستیژ، رفاه، موضوعات حقوق بشر و اخلاقیات پرداخته‌اند

1. Grix & Li
2. Alternative to War
3. Mao Tse Tung

(یو، ۲۰۰۸، ۱۹۵). در این میان، مرادیان (۲۰۱۹، ۱۶) سیاسی‌شدن رقابت‌های ورزشی در کنار مواردی مانند تضعیف زیرساخت‌های امنیتی، تشدید آسیب‌های اجتماعی، تشدید تهاجم و اقدامات پنهان علیه کشورها را به‌عنوان یکی از سی چالش کلان جمهوری اسلامی در سال ۱۳۹۸ می‌داند. صیدی (۲۰۲۱، ۱۶۸) در پژوهش خود معتقد است، امروزه در جمهوری اسلامی ایران، اختلاف‌گفتمان‌ها در تأمین امنیت نظامی بین دو جریان سیاسی اصلاح‌طلب و اصولگرا، پیامدهای منفی و شکاف داخلی به دنبال دارد. جریان اصلاح‌طلب بر تعامل با جهان اصرار دارد، ولی جناح اصول‌گرا به مقاومت، تکیه بر توانمندی داخلی و تقویت آن اعتقاد دارد. شکیبایی و همکاران (۲۰۱۵، ۱۶۵) با مروری بر مطالعات آمادگی جسمانی انجام‌گرفته در نیروهای نظامی کشور، فعالیت بدنی را بر شاخص‌های آمادگی جسمانی عمومی مرتبط با تندرستی، نیروهای نظامی شامل قدرت عضلانی، استقامت عضلانی، استقامت قلبی عروقی، انعطاف‌پذیری و ترکیب بدنی و آمادگی جسمانی ویژه (مرتبط با عملکرد) از قبیل سرعت، چابکی، توان، سرعت عمل، تعادل و هماهنگی بین حرکات مؤثر می‌دانند. از دید چو (۲۰۲۱، ۱۲۴)، آمادگی جسمانی عامل اصلی عملکرد آتش‌نشانان است و به‌طور واضح نقش اصلی و مؤثری در موفقیت‌های آن‌ها دارد. از دید این پژوهشگر، فعالیت بدنی و تناسب اندام نیروهای آتش‌نشان اثرات جسمی و روانی مثبتی دارد و موجب جلوگیری از بسیاری از بیماری‌های مزمن ناشی از استرس کارهای اورژانسی می‌شود. ژو^۱ (۲۰۱۸) در مقاله‌ای با عنوان «تروریسم در رویدادهای ورزشی بزرگ: دشواری‌هایی در حفظ امنیت» معتقد است، رویدادهای ورزشی بزرگ بستری مناسب برای فعالیت‌های تروریستی است. او در این پژوهش با استفاده از تجارب رویدادهای بزرگ از جمله دوی ماراتون نیویورک تا المپیک زمستانی سوشی تلاش کرده است تا از فعالیت‌های امنیتی آن برای بررسی تهدیدهای امنیتی پکن در رویدادهای ورزشی پیش روی این شهر استفاده کند. هایتی^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در مقاله‌ای به بررسی پارالمپیک نظامیان جهان در برزیل پرداختند و نشان دادند، آمریکا و پس از آن کانادا، بریتانیا و استرالیا پس از مجروح‌شدن سربازان خود توانسته‌اند در قالب برنامه‌های مختلفی مانند سالجر^۳، بتل بک^۴ و برنامه ورزشی پارالمپیک مدافعان استرالیا از رویدادهای ورزشی به‌خوبی برای بازیابی روحی و روانی معلولان جنگی خود استفاده کنند. ون و چیو^۵ (۲۰۱۸) در مقاله‌ای به مقایسه سیاست، مکان و ملت در دو کشور میزبان رویدادهای ورزشی یعنی کره و تایوان پرداخت. او

1. Xu
2. Mc Haiachi
3. Soldier
4. Battle Back
5. Weishang Chiu & Doyeon Won

معتقد است، کشورهای نوظهور بازار اقتصادی تلاش می‌کند تا از رویدادهای ورزشی به‌منظور توسعه منافع ملی خود استفاده کنند. این پژوهشگران با مطالعه المپیک ۱۹۸۸ سئول و مسابقات یونیورسیاد دانشجویان در سال ۲۰۰۷ در تایوان، جغرافیای سیاسی این کشورها را از جمله عوامل مؤثر در بهره‌گیری اقتصادی از رویدادهای ورزشی گزارش کردند. فرنس و وارموس^۱ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «امنیت عمومی در زمینه ورزش» معتقدند، مدیران ورزش در قرن کنونی با چالش جدی در مقایسه با گذشته روبه‌رو هستند و آن، حفظ امنیت عامه مردم حاضر در رویدادهای ورزشی است. به عقیده آن‌ها، عامه مردم از باشگاه‌ها توقع دارند تا در راستای تحقق مسئولیت اجتماعی خود امنیت را برای افراد جامعه در حین حضور چه به‌عنوان تماشاگر و چه به‌عنوان بازیکن در یک رویداد ورزشی فراهم کنند. پس از مصاحبه جاستین ترودو^۲، نخست‌وزیر کانادا، مبنی بر نامشخص ماندن وضعیت پرواز اکرایی که در آن ۸۵ شهروند کانادایی توسط موشک ایرانی‌ها کشته شدند (درویش و منصور، ۲۰۲۲)، این انتخاب را پیش از جام جهانی ۲۰۲۲ نادرست خواند. فدراسیون این کشور بلافاصله به دلیل «تفرقه‌انگیز» خواندن این مسابقه تنها ۱۰ روز پس از برگزاری این مسابقه آن را لغو کرد. در بیانیه این فدراسیون آمده است: در هفته گذشته، وضعیت ژئوپلیتیک غیرقابل دفاع میزبانی از ایران به‌طور درخور توجهی تفرقه‌انگیز شد و در واکنش به آن، مسابقه لغو شد. این نهاد در ادامه افزود: درحالی‌که ما عوامل خارجی را در انتخاب حریف مطلوب در فرایند تصمیم‌گیری اولیه خود در نظر گرفتیم، تلاش خواهیم کرد تا برای موارد بعدی بهتر عمل کنیم.

یو^۳ (۲۰۰۸، ۲۹۵) به بررسی موضوع ورزش به‌عنوان مقوله‌ای سیاسی در توسعه تعاملات چین و چین‌تایپه پرداخت. او با بررسی دو دکترین درباره چین‌تایپه، از یک سو نگرش کمیته بین‌المللی المپیک را به این دولت به‌عنوان کاروانی مستقل در بازی‌های المپیک و از سوی دیگر رفتار مستقل چینی‌ها درباره تایپه به‌عنوان یکی از استان‌های خود را بررسی کرد. او «فرمول المپیک» را از جمله عوامل واگراکننده این دو کشور دانسته است. کینگ^۴ (۲۰۱۶، ۵۱) در برنامه تحقیقی سولی ضمن بررسی نقش ورزش در تقویت امنیت ملی پس از دو رویداد ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در آمریکا و بمب‌گذاری ۷ جولای ۲۰۰۵ لندن، این دو رویداد را موجب کم‌رنگ‌شدن ارتباط ورزش و امنیت می‌داند. دیمیو^۵ (۲۰۱۲، ۱۶۵) در مقاله‌ای به بررسی ورزش و جنگ سرد پرداخته است. او معتقد است، رویدادهای

1. Ference & Varmus
2. Justin Trudeau
3. Yu
4. King
5. Dimeo

ورزشی سبب شده است تا چهره آمریکا به‌عنوان امپراتوری شیطان و شوروی به‌عنوان حکومتی کمونیست در اذهان جهانیان کمرنگ شود. دارت^۱ (۲۰۱۶، ۱۴۰۲) با بررسی مسابقات یوفا کمتر از بیست‌ویک سال به تحلیل جایگاه ورزش در اسرائیل پرداخته است. وی معتقد است، ورزش در این کشور به‌دلیل ماهیت اشغال‌گرانه این رژیم جنبه نظامی داشته و کمتر به بعد دیپلماسی فرهنگی در اسرائیل توجه شده است. میزبانی این مسابقات در سال ۲۰۱۳ سبب شده است تا ورزش به‌عنوان برندی برای معرفی این رژیم باشد. حسن^۲ (۲۰۱۶، ۱۰۴۳) در مقاله‌ای به بررسی رویدادهای ورزشی موردحمله از بازی‌های المپیک ۱۹۷۲ تا بمب‌گذاری در مسابقات ماراتن ۲۰۱۳ پرداخته است. او معتقد است، ورزش در سه حوزه امنیت، ضدتروریسم و آزادی‌های اجتماعی نقش بسزایی دارد. شimmel^۳ (۲۰۱۷، ۱۷) در فصلی از کتاب خود به بررسی ارتباط بین لیگ ملی فوتبال و بخش امنیت سرزمینی آمریکا پس از حادثه ۱۱ سپتامبر پرداخته است. وی معتقد است، این رویداد ورزشی توانسته است نقش ضدتروریستی داشته باشد.

با مطالعه ادبیات پژوهش درباره ورزش و امنیت ملی، به‌وضوح می‌توان دریافت که بیشتر پژوهش‌ها به بررسی رویدادهای ورزشی و اقدامات مخرب تروریستی در ابرویدادها مانند بازی‌های المپیک یا جام‌جهانی فوتبال پرداخته‌اند (کلاسر، ۲۰۱۷؛ خبیری و شریعتی، ۲۰۱۵)؛ حال آنکه در ادبیات سیاسی، مفهوم امنیت و به‌طور خاص امنیت سیاسی و نظامی و مفاهیم نرم قدرت ازجمله ورزش می‌تواند نقشی پررنگ در حفظ و تقویت آن داشته باشد؛ بنابراین نبود پژوهشی در این حوزه در محیط پرتلاطم و پرآشوب غرب آسیا و خاورمیانه، لزوم انجام پژوهشی به‌منظور تبیین جایگاه مفاهیم نرم قدرت و به‌طور خاص، ورزش در تقویت امنیت سیاسی-نظامی را دوچندان می‌کند.

دولت، گوهره اصلی سیاست و امر سیاسی است که در پی اعمال حاکمیت بر جامعه است. دولت برای این موضوع امکانات لازم را در اختیار دارد و پیوسته برحسب مصالح خود به جرم‌انگاری و اعمال اقتدار مادی و معنوی می‌پردازد؛ بنابراین در اینجا مراد از سیاست، عرصه تدبیر عمومی است که حکومت‌ها مهم‌ترین متولیان آن هستند و این‌گونه است که ورزش نیز به‌دلیل تأثیراتی که بر حوزه عمومی می‌گذارد، مدنظر حکومت‌ها قرار گرفته است تا از مجرای آن بتوانند عرصه عمومی را به کنترل خود درآورند. ورزش، آگاهانه یا ناآگاهانه راهبری سیاست و ایدئولوژی رسمی را پذیرفته و گاه به ابزار و عرصه‌ای برای ابراز مخالفت تبدیل شده است. ورزش، امروزه دیگر صرفاً کنشی بدنی نیست، بلکه بسته

1. Dart
2. Hassan
3. Schimmel

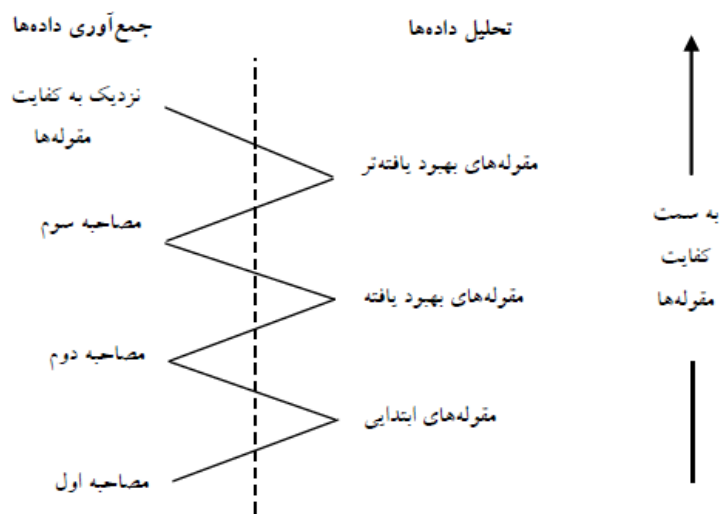
به فضای شکل‌گیری آن دارای ابعاد سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و... نیز است. ظهور چالش‌های جدید امنیتی ورزشی در دهه گذشته از قبیل پناهندگی ورزشکاران، نبود تقابل با نمایندگان رژیم صهیونیستی، حضور زنان در ورزشگاه‌ها و... سبب شده است که از یک سو فشارهای نهاد‌های بین‌المللی ورزش بر جمهوری اسلامی ایران و به‌طور خاص فدراسیون‌ها، کمیته ملی المپیک و وزارت ورزش و جوانان افزایش یابد و از سوی دیگر، تعارضات حاکمیتی با برخی از این موضوعات سبب شده تا ورزش به‌عنوان شمشیری دولبه برای تأمین امنیت جمهوری اسلامی ایران نمایان شود. امنیت پایدار در ایران به‌دلیل شرایط خاص ملی و منطقه‌ای اهمیت بیشتری دارد (محمدنژاد و همکاران، ۲۰۲۱). حوادث ورزشگاه امام رضا (ع) مشهد پس از صعود تیم ملی ایران به جام جهانی فوتبال ۲۰۲۲ قطر که نشاط ملی را با چالش امنیتی-ورزشی حضور بانوان به ورزشگاه‌های فوتبال تعویض کرد و در ادامه لغو یک‌طرفه بازی دوستانه فوتبال ایران و کانادا در خردادماه ۱۴۰۱، بار دیگر این سؤال‌ها را مطرح کرده است که کارکردهای ورزش در تأمین امنیت سیاسی-نظامی جمهوری اسلامی کدام‌اند؟ و چگونه می‌توان از ورزش به‌عنوان اهرمی در راستای تقویت این بعد از امنیت استفاده کرد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، کیفی (پارادایم تفسیرگرایی) بود. در تفسیرگرایی، دانش عامیانه با برچسب غیرعلمی کنار نهاده نمی‌شود؛ بلکه ابزاری سودمند برای تبیین رخدادهای زندگی روزمره و درک آن معانی سرشار است که مردم به زندگی روزمره خود می‌دهند؛ به عبارت دیگر، آن دسته از معانی که مردم در کنش‌های متقابل روزمره به کار می‌برند، در دانش عامه آنان نهفته است و درک دنیای آن‌ها جز از طریق درک دانش عامیانه امکان‌پذیر نیست. نمونه پژوهش حاضر به‌شکل هدفمند (گلوله‌برفی) انتخاب شد. در این راهبرد نمونه‌گیری، هدف استخراج تم‌ها و مقولات محوری است که مجموعه ایده‌آلی از تنوع را در بر می‌گیرد. یکی از دلایل استفاده از این روش این است که کسی مدعی نشود محقق انواع خاصی از موارد را در نظر نگرفته است (رفیعی و همکاران، ۲۰۲۰). برای برآورد حجم نمونه، فرایند نمونه‌گیری تا نقطه‌ای ادامه می‌یابد که اشباع نظری حاصل شود؛ یعنی با انتخاب زیگزاگی مصاحبه‌شوندگان و سپس پیاده‌سازی و تحلیل بلافاصله آن‌ها، این فرایند آنقدر تکرار می‌شود که یافته جدیدی به طبقات پیشین اضافه نشود؛ بنابراین پژوهش حاضر پس از ۱۳ مصاحبه به اشباع نظری رسید که همین تعداد به‌عنوان نمونه پژوهش استفاده شد.

شکل ۱- فرایند حرکت زیگزاگی تا رسیدن به کفایت در نمونه‌گیری کیفی

Figure 1- The Process of Zigzag Movement to Achieve Adequacy in Qualitative Sampling

در تحلیل متون از روش تحلیل تماتیک^۱ استفاده شده است. تحلیل تماتیک (TA) (به‌طور خاص از راهبرد استربرگ^۲) یک روش برای تحلیل داده‌های کیفی بوده و یکی از روش‌هایی است که بر شناسایی الگوی معنای در یک مجموعه داده تمرکز دارد. این تحلیل، فرایند شناسایی الگوها یا تم‌ها در بطن داده‌های کیفی است. فراگرد پنج مرحله‌ای آن عبارت است از: ۱- مدیریت داده‌ها؛ تنظیم و سازمان‌دهی مقاله‌گزینه‌شده و آماده‌سازی آن‌ها برای انجام آغاز تحلیل است؛ ۲- درگیری داده‌ها؛ در این مرحله، مقدمات تحلیل داده‌ها با انجام کدگذاری‌ها فراهم می‌شود و مستلزم توجه به موارد متعددی شامل کدگذاری باز، توسعه تم‌ها و کدبندی متمرکز است؛ ۳- ترسیم داده‌ها: در این مرحله، مقوله‌ها، تم‌ها و الگوهای یافته‌شده در قالب نقشه داده‌ای^۵ و دیاگرام مفهومی^۶ به تصویر کشیده می‌شود؛ ۴- توسعه تحلیل: آغاز و توسعه تحلیل‌ها مبتنی بر مقوله‌ها و تم‌هاست؛ ۵- سنخ‌شناسی: در

1. Thematic Analysis
2. Sterberg
3. Engagement
4. Data Display
5. Data Map
6. Conceptual Framework

آخرین گام تحلیل، پژوهشگر الگوها را دسته‌بندی کرده و برحسب تفاوت‌ها و شباهت‌ها آن‌ها را سنخ‌بندی می‌کند. شیوه انجام تحلیل داده‌ها در این پژوهش به این صورت بود که پس از آماده‌سازی و خوانش متن مقالات منتخب، مفاهیم کلیدی به تفکیک هر مقاله احصاء شد. سپس مفاهیم کلیدی برحسب وجوه اشتراک و افتراق به یک سطح بالاتر در قالب زیرمقوله‌های ثانویه دسته‌بندی شدند. در گام بعدی، زیرمقوله‌های ثانویه نیز براساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها در مجموعه زیرمؤلفه‌های فرعی اولیه جای گرفتند و سپس دیاگرام مفهومی یافته‌ها ترسیم شد.

در پژوهش کیفی، معیار اعتبار معادلِ روایی درونی در پژوهش کمی است. در این پژوهش، برای اعتباربخشی به یافته‌ها از دو راهبرد استفاده شده است: نخست، بازبینی توسط همکار پژوهشی^۱: در این مرحله یافته‌های پژوهش در اختیار محقق دیگر و همکار پژوهش قرار گرفت. پس از بازبینی و انجام اصلاحات، بازبینی در کدها، تم‌های فرعی اولیه و ثانویه انجام شد. این راهبرد بر اجماع همکاران پژوهش برای رسیدن به اعتبار در داده‌ها تأکید دارد؛ در مرحله دوم از راهبرد بازبینی همتایان^۲ استفاده شد. در این مرحله، یافته‌ها در اختیار محققان بی‌طرف خارج از گروه پژوهش قرار می‌گیرد که تجربه انجام پژوهش‌های کیفی را دارند، اما با اعمال نظرات آن‌ها اعتبار داده‌ها افزایش یابد.

نتایج

جدول شماره یک نشان‌دهنده ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه مطالعه است. طبق این جدول، اعضای گروه خبرگان دلفی شامل سه گروه اعضای هیئت‌علمی علوم ورزشی و علوم سیاسی، مدیران دستگاه وزارت خارجه و مدیران ورزش صاحب اثر (کتاب، مقاله، یادداشت، مصاحبه) در حوزه ورزش و امنیت سیاسی نظامی بودند. سایر یافته‌ها در جدول شماره یک آمده است.

1. Peer Debriefing
2. Peer Examination

جدول ۱- نتایج جمعیت‌شناختی نمونه مطالعه

Table 1- Demographic Results of the Study Sample

شاخص Index	وضعیت Situation	تعداد Number	درصد Percentage	شاخص Index	وضعیت Situation	تعداد Number	درصد Percentage
	مدیران عالی ورزش کشور Sport Supreme Leader	4	30.7	کمتر از ۳۰ سال Less than 30 years		1	7.6
وضعیت شغلی Job	مدیران وزارت امور خارجه Foreign Ministry Managers	2	15.3	۳۰ تا ۴۰ سال 30 to 40 years	وضعیت سنی Age	2	15.3
	اعضای هیئت علمی Faculty Members	7	53.8	۴۰ تا ۵۰ سال 40 to 50 years		2	15.3
	دکتری PhD	11	84.6	۵۰ تا ۶۰ سال 50 to 60 years		5	38.4
وضعیت تحصیلی Curriculum	کارشناسی ارشد Master	2	15.3	۶۰ سال و بیشتر 60 years and more		3	23
	کارشناسی Bachelor	0	0	مجموع Total		13	100

با توجه به روش‌شناسی، در دور اول دلفی از میان ۲۶ مفهوم، یک مفهوم به‌عنوان شاخص بسیار کم‌اهمیت (افزایش مشارکت افراد در رویدادهای سیاسی)، یک مفهوم قابل‌بحث (تقویت هویت سیاسی) و ۲۴ مفهوم مهم و بسیار مهم شناخته شدند. به‌علاوه، با توجه به نیمه‌بازبودن پرسشنامه، خبرگان کیفیت پرسشنامه را تأیید کردند که خود نشانه روایی است. در دور دوم دلفی، همه نتایج دور اول به‌همراه پرسشنامه در اختیار خبرگان قرار گرفت. براساس نظر خبرگان در دور دوم، دو شاخص به‌عنوان شاخص کم‌اهمیت و بقیه شاخص‌ها (۲۴ مفهوم) به‌عنوان عوامل مهم و بسیار مهم ورزش در تقویت امنیت سیاسی-نظامی شناخته شدند.

جدول ۲- مفاهیم اثرگذار ورزش بر امنیت سیاسی نظامی (منبع: نمونه مطالعه)

Table 2 - Impressive Concepts of Sport on Military-Political Security (Source: Study Sample)

متغیر	متغیر Variable	مفاهیم (میانگین مجموع)	Concepts	میانگین دور اول	انحراف معیار	میانگین دور دوم	انحراف معیار	میانگین مجموع	کد مصاحبه‌شوندگان
امنیت نظامی (۴/۱۶)	Individual Features (4.21), Peace Building (3.98)	افزایش اعتماد به نفس	Self-Confidence	4.24	0.73	4.13	0.70	4.18	5, 7, 8
		افزایش سطح دقت	Concentration	3.96	0.66	3.88	0.73	3.92	11, 2, 9, 6
		تقویت مبارزه‌طلبی و دلاوری	Fighting and Combat	4.05	0.51	4.11	0.62	4.08	9, 1, 2
		افزایش سرعت عملکرد	Performance Speed	4.66	0.76	4.71	0.70	4.68	1, 3, 4
		اشاعه صلح و دوستی	Friendship and Peace	4.51	0.88	4.13	0.89	4.32	5, 8, 9
		پدافند غیرعامل در ورزش	Passive Defence	3.78	0.69	3.53	0.65	3.65	5, 9
		افزایش هارمونی کنش‌های نظامی	Military Harmony	4.74	0.75	4.56	0.69	4.65	2, 9, 4, 11, 13
		افزایش همبستگی نیروهای نظامی	Military Cohesion	4.04	0.74	3.97	0.71	4.00	7, 2
		تقویت مشارکت در ورزش همگانی کارکنان	Sport Participation	4.23	0.85	4.30	0.78	4.26	9, 2, 4
امنیت سیاسی (۴/۱۷)	National Cohesion (4.18), National Values Strengthen (3.96), General Calmness (3.94)	تحکیم ملی	National Cohesion	3.96	0.59	3.89	0.71	3.92	3, 1, 2, 9, 11
		یکدستگی ملی و بین‌المللی	International Unity	4.33	0.74	4.41	0.64	4.36	2, 7, 10
		انسجام قومیتی	Tribal Cohesion	4.21	0.79	4.33	0.76	4.27	10, 4, 8
		افزایش غرور ملی	National Pride	4.13	0.62	4.18	0.68	4.15	4, 7, 9
		تقویت ارزش سیاسی	Political Value	3.66	0.76	3.71	0.59	3.68	1, 11, 3, 4
		تقویت ارزش سرزمینی	Territorial Value	4.03	0.78	4.10	0.79	4.06	1, 5, 9
		تقویت عمومی	Public Security	3.91	0.83	3.87	0.75	3.89	7, 4, 9
		آرامش مردم	Public Calmness	4.13	0.79	4.39	0.71	4.26	10, 3, 5, 6, 11
		آرامش حاکمیتی	Governmental Calmness	3.77	0.69	3.59	0.69	3.68	5, 11

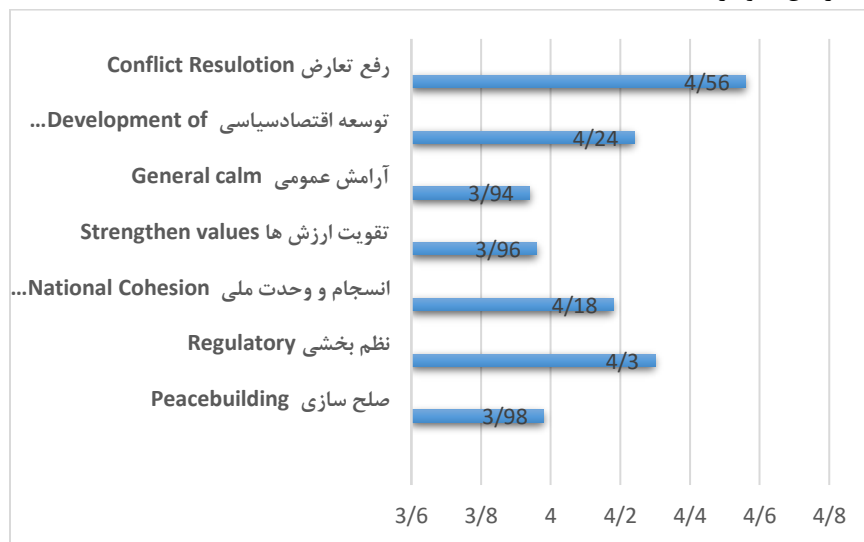

جدول ۲- مفاهیم اثرگذار ورزش بر امنیت سیاسی نظامی (منبع: نمونه مطالعه)

Table 2 - Impressive Concepts of Sport on Military-Political Security (Source: Study Sample)

4, 9, 10, 12	3.62	0.73	3.68	0.84	3.57	National Brand	تقویت برند ملی کشور	توسعه اقتصادی سیاسی Politicaleconomy Development (4,24)
3, 10, 6, 5	4.50	0.68	4.56	0.62	4.44	Family Expenditure	بهبود سبب معیشتی خانوار	
5, 10	4.70	0.71	4.12	0.67	4.03	International Market	بهبود روابط تجاری بین المللی	
7, 11	4.14	0.68	4.11	0.59	4.18	National interests	تقویت منافع ملی	رفع تعارض Conflict Resolution (4,56)
5, 7, 8, 9, 12	4.45	0.74	4.25	0.79	4.66	Resolving International Disputes	رفع منازعات بین المللی	
9, 8, 2, 10	4.68	0.66	4.77	0.63	4.59	Re-examining Political Relations	بازآزمایی ایجاد روابط سیاسی	

نمودار زیر (شکل شماره دو) به مقایسه مقوله‌های مطالعه‌شده ورزش در امنیت سیاسی-نظامی از دید متخصصان پژوهش حاضر پرداخته است. برحسب یافته‌های این نمودار، رفع تعارض مهم‌ترین مقوله و آرامش عمومی ضعیف‌ترین کارکرد ورزش در تقویت امنیت سیاسی-نظامی گزارش شده است. سایر یافته‌ها در این نمودار آمده است.

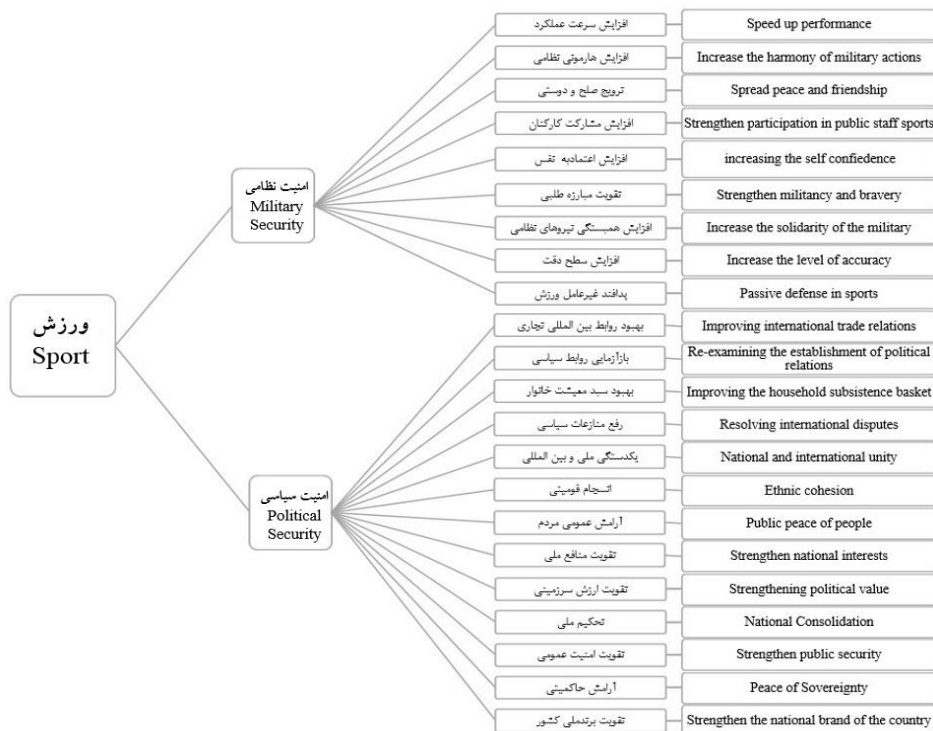

شکل ۲- مقایسه مقوله‌های اثرگذار ورزش بر تقویت امنیت سیاسی-نظامی (منبع: خبرگان مطالعه‌شده)

Figure 2 - Comparison of Effective Categories of Sport on Strengthening Military-Political Security (Source: Study Sample)

شکل شماره سه نیز نمایانگر مدل تجربی مفاهیم و کارکردهای ورزش بر تقویت امنیت سیاسی- نظامی است که با استفاده از یافته‌های پژوهش حاضر ترسیم و ارائه شده است.

شکل ۳- مفاهیم اثرگذار ورزش بر تقویت امنیت سیاسی نظامی (منبع: خبرگان مطالعه‌شده به ترتیب میانگین از زیاد به کم)

Figure 3- Effective Concepts of Sport on Strengthening Military-Political Security (References: Study Sample)

بحث و نتیجه‌گیری

پیروزی یا شکست در رشته‌های ورزشی، دیگر صرفاً در عرصه ورزش خلاصه نمی‌شود؛ بلکه پیروزی-های ورزشی در مسابقات ملی نشانی از کارآمدی مدیریت سیاسی است. شکست در میدان‌های ورزشی، بی‌تردید به کاهش مشروعیت سیاسی می‌انجامد؛ به عبارت دیگر، تأثیرات مهمی که ورزش بر

شکل‌گیری افکار عمومی و مدیریت عرصه عمومی دارد، سبب شده است تا دولت از آن برای کنترل و مدیریت حوزه عمومی بهره بگیرد.

کنارماندن عرصه ورزش از دنیای سیاست و استقلال آن از بازی‌های سیاسی، امر ساده‌ای به نظر نمی‌رسد. گاهی مشاهده می‌شود، ورزش به‌عنوان وسیله‌ای برای اعمال فشار سیاسی کشورها بر یکدیگر استفاده می‌شود. گاهی حکومت‌ها در جهت اهداف مدنظر خود، از ورزش به‌عنوان ابزاری در سیاست بین‌المللی خویش سود می‌جویند. گاهی به‌خاطر ورزش بسیاری از ارزش‌های انسانی را نادیده می‌گیریم. ماهیت ورزش به‌عنوان مفهومی صلح‌ساز شده است تا امروز از این پدیده به‌عنوان اهرمی در راستای رفع یا کم‌رنگ‌ترکردن بسیاری از مسائل و چالش‌های حاکمیتی پیش رو استفاده شود. در دنیای پرتلاطم سیاسی کشورها، امنیت، مهم‌ترین مقوله در تقویت اهرم‌های پایداری یک کشور به شمار می‌آید که در این میان ورزش به‌واسطه ماهیت جذاب پرمخاطب و کم‌هزینه خود توانسته است بسیاری از اهداف سیاسی و امنیتی کشورها را فراهم کند. در پژوهش حاضر نیز تلاش شد با مطالعه مبانی مرتبط با امنیت، امنیت عمومی و جایگاه ورزش در تقویت ابعاد دوگانه امنیت نظامی و سیاسی، ضمن مصاحبه با متخصصان و صاحب‌نظران به تبیین کارکردهای ورزش در تقویت امنیت سیاسی-نظامی پرداخته شود.

ورزش جمهوری اسلامی ایران در سال‌های گذشته با چالش‌های امنیتی-سیاسی مختلفی مواجه شده است که از آن جمله می‌توان به رویارویی یا فقدان رویارویی با نمایندگان رژیم صهیونیستی، مهاجرت یا پناهندگی نخبگان ورزشی کشور و تحریم‌های اقتصادی-سیاسی آمریکا اشاره کرد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد، ۲۴ مفهوم مرتبط با ورزش در تأمین امنیت سیاسی-نظامی به‌ترتیب در هشت مقوله رفع تعارض (۴/۵۶)، نظم‌بخشی (۴/۳۰)، توسعه اقتصاد سیاسی (۴/۲۴)، ویژگی‌های فردی (۴/۲۱)، انسجام و وحدت ملی (۴/۱۸)، صلح‌سازی (۳/۹۸)، تقویت ارزش‌ها (۳/۹۶) و آرامش عمومی (۳/۹۴) دسته‌بندی شدند. در عرصه بین‌الملل، ورزش ابزاری کم‌هزینه برای ایجاد یا تقویت یک رابطه است که درواقع بسیاری از کشورها با حضور نمایندگان سیاسی خود در افتتاحیه یا اختتامیه یک رویداد ورزشی، ضمن توسعه تعاملات ورزشی تلاش می‌کنند تا از این فضا برای کاهش تنش‌های سیاسی خود بهره‌مند شوند. نمونه این رویداد را می‌توان بازی‌های المپیک در نظر گرفت؛ جایی که نمایندگان سیاسی بیش از ۵۰ کشور قدرتمند جهان گرد هم جمع می‌شوند تا علاوه بر تماشای بزرگ‌ترین رویداد ورزشی دنیا به بحث درباره نحوه توسعه تعاملات خود بپردازند. بازی‌های المپیک زمستانی ۲۰۲۲ پکن و مراسم افتتاحیه آن با حضور رؤسای جمهور دو ابرقدرت جهان امروز یعنی چین و روسیه نمود عینی بود؛ مبنی بر اینکه به‌رغم تمرینات دیپلماتیک آمریکا، این دو کشور به‌خوبی

از این ابرروداد در توسعه تعاملات سیاسی و نظامی خود در اوج بحبوحه مسئله اکرین در شرق اروپا استفاده کردند. همچنین می‌توان رویدادهای ورزشی را مانند آنچه در دیپلماسی پینگ‌پنگ در سال ۱۹۷۱ اتفاق افتاد، بهترین عرصه برای بازآزمایی و واکنش مردم یک کشور برای ایجاد رابطه با کشور متقابل دانست؛ جایی که آمریکایی‌ها به خوبی از این موضوع و رشته ورزشی پینگ‌پنگ به‌عنوان رشته محبوب چینی‌ها بهره جستند و توانستند در زمان نیکسون و در اوج جنگ سرد ارتباطی دوباره با چینی‌ها به وجود آورند. یافته‌های این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش دیمو (۲۰۱۲) که به بررسی کارکردهای ورزش در دوران جنگ سرد پرداخته بود، همخوانی دارد. از دید وی، در اواخر قرن بیستم میلادی، ورزش به‌عنوان مفهومی رقابت‌ساز در میان دو بلوک شرق و غرب توانسته بود خود را به‌عنوان ابزاری برای سلطه‌طلبی و برتری‌جویی شوروی و ایالات‌متحده علیه یکدیگر مطرح کند. در پژوهش حاضر، نظم‌بخشی به‌عنوان مهم‌ترین مقوله ورزشی در تأمین امنیت نظامی مطرح است که با توجه به تقویت مهارت‌های زندگی و در رأس آن حضور در اجتماع و تیم به‌عنوان جزئی از کل، نقش بسزایی در افزایش هماهنگی، همبستگی نظامی و تشویق نیروهای مسلح به مشارکت در رویدادها و فعالیت‌های ورزشی دارد. از سوی دیگر، بسیاری از آزمون‌های ورزش جهان از جمله آفرد ماهیتی کاملاً نظامی داشته که پس از مدتی به عامه مردم تعمیم یافته است. درواقع، ورزش توانسته است ابزاری مناسب در توسعه نظم و وحدت میان نظامیان جهان باشد که در رأس آن‌ها می‌توان به مسابقات ورزشی ارتش‌های جهان^۱ اشاره کرد که به‌عنوان تجلی‌گاه مهارت‌های ورزشی نظامیان جهان موجب تقویت انگیزه و فعالیت آنان در رویدادهای ورزشی می‌شود. مینگ (۲۰۰۳) و شکیبایی و همکاران (۲۰۱۵) اثربخش‌ترین کارکرد ورزش در نظامیان را در تمرینات ورزشی آن‌ها خلاصه کرده‌اند. آن‌ها معتقدند، ورزش به‌واسطه حفظ و تقویت قوای جسمانی نظامیان، نقش بسزایی در تقویت امنیت نظامی دارد که با یافته‌های این بخش از پژوهش حاضر همسوست. درواقع، ماندگاری برخی از آزمون‌های ورزشی مانند آفرد که برای اولین بار در فضای نظامی شکل گرفته است، خود گواهی بر این مدعاست. اقتصاد سیاسی به‌عنوان دومین مقوله ورزشی اثرگذار بر امنیت سیاسی مطرح است؛ بسیاری از کشورهای دارای اقتصاد نوظهور از جمله چین، برزیل و روسیه، در قرن حاضر تلاش کرده‌اند تا ضمن کسب میزبانی رویدادهای متنوع ورزشی (چین: المپیک تابستانی ۲۰۰۸ و زمستانی ۲۰۲۲) (برزیل: جام جهانی ۲۰۱۴ و المپیک تابستانی ۲۰۱۶ ریو) (گریکس، ۲۰۱۳) ضمن معرفی خود به‌عنوان کشوری امن برای گردشگران، به توسعه اقتصادی خود نیز کمک شایانی کنند. ورزش و به‌طور خاص

1. Conseil International du Sport Militarie (CISM)

رویدادهای ورزشی را می‌توان نقطه کانونی و متولی اقتصاد پایدار در بسیاری از کشورها معرفی کرد؛ تا جایی که حتی کشورهای رشدیافته از جمله قطر و امارات به‌رغم برخورداری از منابع انرژی زیاد، تلاش دارند تا با بهره‌گیری از رویدادهای ورزشی بزرگ مانند جام جهانی فوتبال (قطر)، جام ملت‌های آسیا و مسابقات فرمول یک (امارات) خود را از کشوری رشدیافته و متکی بر تک‌محصول نفت، به کشوری توسعه‌یافته با اقتصادی برپایه صنعت ورزش و گردشگری سوق دهند. با توجه به نقش ورزش در توسعه اقتصاد سیاسی، راه‌اندازی کارگروهی ویژه در معاونت اقتصادی ریاست جمهوری و وزارت اقتصاد در زمینه فرصت‌های توسعه اقتصاد و صنعت در بستر ورزش، می‌تواند بسیاری از تعارض‌ها و فعالیت‌های موازی در این زمینه را برطرف کند.

از دید نمونه پژوهش حاضر، ویژگی‌های فردی دومین مقوله مهم در راستای تقویت امنیت نظامی گزارش شد. از یک سو، حضور در رویدادها و تیم‌های ورزشی و پذیرفتن نقش‌های مختلف سبب تقویت اعتمادبه‌نفس، تعلق به گروه و اجتماع‌پذیری بیشتر افراد می‌شود و از سوی دیگر، یادگیری مهارت‌های مختلف ورزشی و تبحر در آن سبب می‌شود تا سرعت عملکرد و روحیه جنگ‌جویی نظامیان تقویت شود. فروکاوا (۲۰۲۱) با مطالعه دربارهٔ مردم کشور سودان دریافت که ورزش نقش بسزایی در تقویت هویت و تعلق اجتماعی مردم این منطقه دارد که با یافته‌های این بخش از پژوهش همخوان است.

سومین مقوله ورزشی در تأمین امنیت سیاسی، جایگاه ورزش در انسجام و وحدت‌بخشی است. تشکیل تیم‌های ملی از قومیت‌های مختلف می‌تواند علاوه بر تزریق امیدواری و نشاط در عامه مردم، موجب کنار هم قرارگرفتن و درنهایت هم‌افزایی و تحکیم وحدت ملی شود. بسیاری از کشورها از جمله کشور چندملیتی فرانسه تلاش می‌کنند تا با حضور ورزشکاران اصالتاً آفریقایی و سیاه‌پوست در تیم‌های ملی خود، علاوه بر افزایش حس دگردوستی و همبستگی ملی، از این افراد به‌عنوان شهروندانی اثرگذار بر تقویت غرور ملی یاد کنند. بازیکنانی مانند زیدان و ماکه له‌له از جمله بازیکنان آفریقایی اصل و اثرگذار بر هویت ملی مردم فرانسه هستند. نمونه دیگر این موضوع را می‌توان در حضور راننده آفریقایی اصل فرمول یک لوییز همیلتون مشاهده کرد؛ جایی که وی به‌عنوان نماد مردان سیاه‌پوست انگلیسی توانست خود را به‌عنوان نماد وحدت‌بخشی سیاه‌پوستان انگلیسی معرفی کند. تیم فوتبال تراکتورسازی تبریز، نمونه بارزی از مصادیق ورزشی برای تهدید امنیت ملی و طرح اهداف واقع‌گرایانه برخی گروه‌ها است؛ به عبارت دیگر، جریان نژادگرایی پان‌ترکیسم که در سال‌های اخیر فعالیت‌های متعددی را در مناطق آذری‌نشین انجام داده است، می‌کوشد تا از این تیم برای بسط گفتمان قوم‌گرایی بهره‌برداری کند. این گروه با طراحی شعارها، خلق نمادها و بزرگ‌نمایی درباره تعداد هواداران تیم فوتبال تراکتورسازی

و طرح مباحث ظلم همیشگی به این تیم، تراکتورسازی را نماد هویتی بخش مهمی از جامعه ایران یعنی آذری‌ها معرفی کرده است تا بتواند وجه تمایز میان «مای آذری» و «مای ملی» تعریف کند. این گروه با طرح شعارهایی همانند «تراکتور؛ بارسلونای ایران» بارها امنیت ملی کشور را در منطقه آذربایجان تهدید کرده است. شریعتی و ناظمی (۲۰۱۷) توجه به ورزش را در منطقه پرتلاطم و آشوب‌خیز خاورمیانه، راهبردی صلح‌ساز در میان اقوام مختلف آن می‌دانند. پیشنهاد می‌شود، از اثربخشی ورزش به‌ویژه در رفع تعارض‌های ملی و بین‌المللی از قبیل چالش با کشورهای عرب‌زبان همسایه استفاده بهینه شود.

در نهایت در پژوهش حاضر، صلح‌سازی، تقویت ارزش‌ها و آرامش عمومی به‌عنوان سه مقوله دیگر ورزش در تقویت امنیت نظامی-سیاسی مطرح هستند. ماهیت ورزش و در رأس آن بزرگ‌ترین سند ورزشی یعنی منشور المپیک، ایجاد صلح و نوع‌دوستی بین مردم سراسر جهان است. بسیاری از اتفاق‌های ناگوار اجتماعی به‌واسطه بروز پرخاشگری و خشونت‌های مختلف می‌تواند در بستر ورزش قرار بگیرد و این پدیده به آزادسازی و رهاسازی بسیاری از عقده‌ها و گرفتاری‌های افراد در فضاها و اماکن ورزشی کمک می‌کند که نمونه بارز آن را می‌توان در مسابقات ورزشی به‌وضوح تماشا کرد. به‌علاوه، بسیاری از حکومت‌های چندملیتی مانند آنچه دارت (۲۰۱۹) در بین مردم فلسطین و اسرائیل بررسی کرد، از ورزش به‌عنوان ابزاری برای آشتی میان مردم یک منطقه استفاده می‌کنند. فلسفه شکل‌گیری جی‌لیگ ژاپن، صلح میان اقوام مختلف این حکومت بوده است؛ تا جایی که امروزه در بسیاری از زندان‌های این کشور، از ورزش و به‌طور خاص فوتبال، به‌عنوان اهرمی برای دوستی و آشتی میان گروه‌های مختلف استفاده می‌شود. همچنین ورزش تریبونی مناسب برای صدور آرمان‌ها و ارزش‌های یک دولت و به‌طور خاص، انقلاب اسلامی است. توانایی ورزش در بسیج عمومی، تهییج احساسات و بهره‌گیری از آن برای توسعه اقتصادی، تبلیغات رسانه‌ای، ایجاد مشروعیت، ملت‌سازی و همگرایی ملی سبب شده است تا حکومت‌ها ناخواسته مجذوب ورزش شوند. تحلیل ابعاد سیاسی-اجتماعی ورزش به‌ویژه رشته‌های ورزشی گروهی همچون فوتبال، در یک دهه گذشته چنان رو به افزایش بوده است که ابعاد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی این مسابقات حکومت‌ها را بر آن داشته است تا از این اهرم در کنار رسانه‌ها به‌عنوان بخشی از دستگاه‌های مشروع‌سازی خود استفاده کنند. آن‌ها هر دستاورد ورزشی را به پیروزی ملی و فرصت سیاسی-اقتصادی تبدیل می‌کنند تا به این طریق خود را مشروع و البته کارآمد جلوه دهند. نوربت الیاس که تحریر متفاوتی از ماهیت ورزش در عصر جدید دارد، در مقایسه درخور تأمل بین تیم‌های ورزشی و پارلمان انگلیس معتقد است، «هر وقت بحث در پارلمان بالا می‌گرفت، جنگ در کلوپ‌های ورزشی پایین می‌آمد و زمانی که جنگ بین تیم‌های ورزشی

بالا می‌گرفت، بحث در پارلمان پایین می‌آمد» (فاضلی، ۲۰۱۲). نمونه دیگر این موضوع را می‌توان در پدیده ورزش شویی عربستانی‌ها و اقدامات محمد بن سلمان، پادشاه جوان سعودی، دید. وی تلاش کرده است تا با استفاده از ورزش مصائب سیاسی بین‌المللی خود از قبیل حمله به یمن و قتل جمال خاشقچی را عادی جلوه دهد و از طریق بر جذب مردم جهان و منطقه به ورزش، به‌ویژه شهرهای جدید نوار ساحلی جده و جذابیت‌های گردشگری ورزشی این کشور تأکید کند.

شاید هیچ پدیده تبلیغاتی تاکنون نتوانسته است ارزش‌های حضور زنان ایرانی با رعایت شئون اسلامی را در عرصه جهانی منعکس کند که این پدیده با حضور ورزشکاران محجبه زن ایرانی در ابررودادهای ورزشی مانند بازی‌های المپیک و بازی‌های آسیایی بارها تکرار شده است. در آخرین نمونه آن نیز قهرمانی زنان کبده‌کار ایرانی در بازی‌های آسیایی ۲۰۱۸ جاکارتا یا مدال برنز کیمیا علیزاده، تکواندوکار دختر محجبه ایرانی، برای اولین بار در تاریخ ایران در المپیک ۲۰۱۶ ریو، نماد دیگری از کاربرد ورزش در صدور پیام انقلاب اسلامی بود. در نهایت، ورزش می‌تواند موجب تقویت آرامش عمومی جامعه شود. حتی این مقوله بر موضوعات روزمره و به گفته یکی از مصاحبه‌شوندگان حتی ترافیک شهری نیز مؤثر است؛ چراکه در زمان پخش مسابقات فوتبال به‌راحتی می‌توان سبک‌تر شدن بار ترافیک را در معابر شهری احساس کرد که این موضوع یکی دیگر از کارکردهای ورزش در تقویت امنیت سیاسی و نظامی گزارش شد.

با توجه به یافته‌های پژوهش به نظر می‌رسد، توسعه ادبیات‌سازی درباره کارکرد مفهوم ورزش در توسعه امنیت سیاسی و نظامی بتواند برخی از چالش‌های به‌وجودآمده از قبیل حوادث ورزشگاه امام رضا (ع) مشهد پس از صعود به جام جهانی ۲۰۲۲ را برطرف کند و از ورزش بتوان به‌عنوان مفهومی کمک‌کننده در ایجاد تصویری امن از ایران در عرصه بین‌الملل استفاده کرد. پژوهش حاضر با مطالعه حوزه امنیت ملی و ورزش و با استفاده از مکتب کپنهاگ تلاش کرد تا جایگاه ورزش در دو بعد سیاسی و نظامی را تبیین کند. تجربه سایر کشورها در کنار جایگاه ورزش در تهییج و بسیج عمومی عامه مردم به‌ویژه مردم ایران در برخی رشته‌های ورزشی خاص مانند فوتبال، کشتی و والیبال سبب شده است تا ورزشکاران ایرانی به‌عنوان سفیران امنیت‌ساز نقشی پررنگ در کاهش التهاب‌های سیاسی و نظامی امروز ایران داشته باشند؛ بنابراین با توجه به پژوهش حاضر پیشنهادهای زیر مطرح می‌شود:

- ۱- ادبیات‌سازی درباره حضور زنان ایرانی در ورزشگاه‌ها به‌منظور بخش بزرگی از جامعه و متقاعد کردن تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران به لزوم حضور خانواده‌ها در فضای امن ورزشی؛
- ۲- تلاش برای استفاده از نهادها و الگوهای ورزشی از قبیل چهره‌های مطرح فوتبال، والیبال و کشتی به‌عنوان سفیران تقویت‌کننده امنیت سیاسی-نظامی؛

۳- استفاده از ورزش و رویدادهای ورزشی به منظور تقویت قوای جسمانی و روحی نظامیان به‌ویژه در بستر برگزاری رویدادهای ملی و منطقه‌ای با مشارکت نظامیان کشورهای همجوار؛

۴- تلاش برای «تفاهم» ورزشی به‌جای «تقابل» سیاسی-نظامی به‌ویژه با کشورهای غربی و در رأس آن‌ها ایالات متحده. در واقع، ورزش ابزاری کم‌هزینه و پرفایده در کم‌رنگ کردن دشمنی‌ها، تقویت تعاملات و درنهایت، کم‌رنگ کردن تحریم‌های اقتصادی این کشور علیه ایران است.

تشکر و قدردانی

این مقاله با حمایت و برگرفته از طرح ملی صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور (Iran National Science Foundation: INSF Foundation) با عنوان «ورزش و تقویت امنیت جمهوری اسلامی ایران» با کد ۹۹۰۱۹۱۵۵ انجام شده است.

References

1. Chu, M. P. (2021). Leveraging sporting events for firefighters, police officers, and soldiers. In *Sporting events in China as economic development, national image, and political ambition* (pp. 123-141). Cham: Palgrave Macmillan.
2. Dart, J. (2016). 'Brand Israel': Hasbara and Israeli sport. *Sport in Society*, 19(10), 1402-1418.
3. Dart, J. (2019). Sport and peacebuilding in Israel/Palestine. *Journal of Global Sport Management*, 7(2), 267-288.
4. Darvish-Mansoori, K. (2022). The space between the lands: Migration in the works of Iranian Canadian diasporic artists (Unpublished master's thesis). Carleton University, Ottawa, Ontario.
5. Dimeo, P. (2012). Good versus evil? Drugs, sport and the cold war. In *East plays West* (pp. 163-176). London: Routledge.
6. Fazeli, H. (2012). Sports and identity politics. *Research Letter of Political Science*, 7(2), 151-174. (in Persian).
7. Ferenc, P., & Varmus, M. (2018). Public security in field of sport. Available at: https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15246/Ferenc_2018_VSVT.pdf?sequence=1&isAllowed=y
8. Furukawa, M. (2021). Sport events and social capital in conflict-affected country: A case study of National Unity Day in South Sudan. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 14(1), 19-36.
9. Ghanbari, P., & Hakak Zaddeh, M. (2020). Study of Factors influencing on capacity improvement of sport spaces for the development of urban security. *Sport Management Studies*, 12(60), 151-168. (in Persian).
10. Grix, J., & Lee, D. (2013). Soft power, sports mega-events and emerging states: The lure of the politics of attraction. *Global Society*, 27(4), 521-536.

11. Haiachi, M. D. C., Cardoso, V. D., Reppold Filho, A. R., & Gaya, A. C. A. (2016). Reflections on the career of Brazilian Paralympic athletes. *Ciência & Saúde Coletiva*, 21, 2999-3006.
12. Hajzadeh, H., Karami, H., & Yaghmayi, H. R. (2016). The position of security of political system in Shiite Jurisprudence with emphasis on referent object of security. *Fundamental Research on Humanities*, 3(2), 123-142. (in Persian).
13. Hassan, D. (2016). Surveillance by proxy: Sport and security in a modern age. *American Behavioral Scientist*, 60(9), 1043-1056.
14. Helmat, A., Ramezani, R., Hemmatinezhad, A., & Dastum, S. (2015). Improving the mission and function of sport to reduce the biological effects of war (Study in Iraq). Paper presented at the International Conference on Physical Education and Sport, Tehran. (in Persian).
15. Jackson, S. J., Andrews, D. L., & Cole, C. (1998). Race, nation and authenticity of identity: Interrogating the 'everywhere' man (Michael Jordan) and the 'nowhere' man (Ben Johnson). *Immigrants & Minorities*, 17(1), 82-102.
16. Jalali Farahani, M., Mahmoodi, A., Alidoost Ghahfarokhi, E., & Moradi, A. (2013). The comparison of customers' loyalty in private and public sport clubs of Tehran. *Journal of Sport Management*, 5(2), 95-108. (Persian).
17. Kawamura, J. H. (2020). Military sports diplomacy. Naval Postgraduate School, Monterey United States.
18. Khabiri, M., & Shariati, M. (2015). Black September, sport and international terrorism. Tehran: Tik Tak Publisher. (in Persian).
19. Khajvandahmadi, I., Navabakhsh, M., & Fathi, S. (2017). Analysis of political security indicators in the development of tourism industry in Mazandaran province. *Geography (Regional Planning)*, 7(4), 169-185. (in Persian).
20. King, N. (2016). Sport, terrorism, national security, and the 'deep state': Components of a longitudinal research programme. In *Sport, identity and community* (pp. 51-62). Amsterdam: Brill.
21. Klauser, F. (2013). Spatialities of security and surveillance: Managing spaces, separations and circulations at sport mega events. *Geoforum*, 49, 289-298.
22. Kyröläinen, H. (2017). International Military Sports Council (CISM)–Sport Science Commission. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 20, S59.
23. Ming, L. I. (2003). Theoretic thoughts on military sports and the development & construction of the subject of Military Sport. Available at: http://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-JFTY200303027.htm
24. Mohammadnejad, A., Hoseini, E., Mohammadi, N., & Moradi, G. (2022). Designing a sustainable security model in major Iranian sporting events. *Sport Management Studies*, 13(70), 186-218. (in Persian).
25. Moradian, A. (2019). The political challenges of Iran in recent decades. Research Center of Iranian Parliament, Tehran. (in Persian).
26. Nasri, G. (2012). Theoretical reflection on findings and difficulties of "Barry Buzan" in security studies. *Strategic Studies Quarterly*, 14(54), 105-134, (in Persian).

27. Nazemi, M., & Shariati Feizabadi, M. (2017). Developing the concepts of cultural peace making role of sport in international relations (Case study of World against Aggression and Violence (WAVE) Program proposed by the Iranian President). *Socio-Cultural Strategy*, 6(3), 163-188. (in Persian).
28. Osko, V., & Shojaei. (2015). Sport is a hobby or a lucrative industry (Study of sports economics). Paper presented at the National Conference on Modern Sports Science, Professional Sports and Health Promotion., Tehran. (Persian).
29. Palizban, M. (2015). The relationship between internet and national security in the Islamic Republic of Iran. *Political Quarterly*, 45(3), 635-654. (Persian).
30. Rafiei, S., Salehinia, M., & Motalebi, G. (2020). Applying thematic analysis to identify the experienced meaning during routine movement through built environments. *Journal of Iranian Architecture & Urbanism (JIAU)*, 10(2), 85-98. (in Persian).
31. Schimmel, K. S. (2017). Call of duty: Sport and the urban citizen soldier. In *Sport and militarism* (pp. 17-30). London: Routledge.
32. Seidi, A. (2021). The methods of providing security In the Islamic Republic of Iran based on Quranic guidelines. *Journal of Islamic Awakening Studies*, 10(1), 167-187. (in Persian).
33. Shakibae, A., Rahimi, M., Bazgir, B., & Asgari, A. A review on physical fitness studies in military forces. *Ebnesina*. 2015, 16(4), 64-79. (in Persian).
34. Shariati, M., Dastgerdi, M. (2019). Role of sport in empowering cultural security. Paper presented at the Fifth National Conference of the Scientific Association of Sports Management of Iran, Tehran. (in Persian).
35. Won, D., & Chiu, W. (2018). Politics, place and nation: Comparing the hosting of sport events in Korea and Taiwan. *Sport in Society*, 23(1), 142-158.
36. Xu, X. (2018). Terrorism in major sports events: Difficult in maintaining security and counter measures. *International Sports Law Review Pandektis*, 12(3/4), 363-376.
37. Yu, J. (2008). China's foreign policy in sport: The primacy of national security and territorial integrity concerning the Taiwan question. *The China Quarterly*, 194, 294-308.

استناد به مقاله

شریعتی فیض‌آبادی، مهدی. (۱۴۰۱). تبیین جایگاه ورزش در تقویت امنیت نظامی-سیاسی. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۴(۷۶)، ۳۴-۱۰۵. شناسه دیجیتال: 10.22089/SMRJ.2022.8542.3593

Shariati Feizabadi, M. (2023). Describing the Role of Sports in Empowering Military-Political Security. *Sport Management Studies*, 14(76), 105-34. (in Persian). DOI: 10.22089/SMRJ.2022.8542.3593

